

Tey søgdu at tey høvdu aldrin havt betri grannar

Tað var eitt vónbrot hjá Javna at so fá fólk møttu upp á økisfundinum í Suðuroy. Umframt tey, sum vóru beinleiðis knýtt at fundinum, vardu verkstaðnum í Vági og sambylinum, kundu vanligu áhoyrararnir teljast á aðrari hondini. Tvær kommunur møttu ikki, og Hendrik Old var einasti lögtingsmaður á fundi. Umframt pallborðið vóru heldur ongir kommunalpolitikarar at siggja

Tá ið tær vardu íbúðirnar í Vági skuldu takast í brúk fyri fimm árum síðani, savnaðu grannarnir inn undirskriftir ímóti tí. Í heyst fylti tann eini leigarin runt, og tá vóru hesir somu grannarnir í føðingardegi.

ÁKI BERTHOLDSEN

Gannahús tíni verða seld og stutt eftir flyta fyra menningartarnað í tey. Hvat heldur tú um tað? Hvørjir fyrimunir og vansar sært tú í hesum? Hvussu nógv samband vilt tú hava við tey og hvat kundi tú hugsa tær at gjørt saman við teimum? Hetta var ein spurningur, sum varð settur bý- og bygðaráðslimum á økisfundinum, sum vóru kring landið mánakvöldið.

Eisini í Vági varð hesin spurningur settur - og svaraður.

Ikki minst hugvekjandi var søgan, sum Dánjal Bjarkhamar, býráðslimur í Vági fortaldi um tær vardu íbúðirnar, sum vóru settar á stovn í Vági í 1993.

Tað er ein søga sum vísir, hvussu skjótt fordómur kann broytast og hvussu

nógv hugburðurin til menningartarnað er broyttur seinastu árin.

Savnaðu undirskriftir
Dánjal Bjarkhamar segði, at tað var longu fyrst í nítíðrunum at Vágs Býráð fór at arbeiða fyri at gera vardar íbúðir í einum húsum í Vági.

– Men tá ið tað var mestsum klárt at flyta inn, hendi tað skelkandi, at Sosialurin skrivaði, at „Sinnisbrekað vóru óynski í Vági“

Tað, sum blaðið visti at siga, var, at grannar fóru at savna inn undirskriftir ímóti ætlanini.

– Grannarnir skuldu føla seg ótryggar tí ongin hevði kunnað teir um ætlanina, skrivaði blaðið.

– Eg má viðganga, at í Býráðnum var skelkurin stórur, at nakar kundi fáa seg til slíkt.

Men Dánjal Bjarkhamar segði, at Býráðið vildi ikki taka sær tykni av hesum, men fullfærði ætlanina, og stutt eftir fluttu trý fólk í tær vardu íbúðirnar.

Komu í føðingardeg
Stórt meiri frættist ikki til alt hetta.

Ikki fyrr enn seinasta heyst, tá ið tann eini leigarin fylti 70 ár.

– Ofta verður tosað um lagnunnar speiðsemi. Ikki veit eg, men tað vóru 48 fólk í føðingardeg hjá hesum leigarmanum.

– Millum gestirnar vóru allir grannarnir.

– Og teir vóru allir samdir um, at tey, sum búðu

í sambylinum vóru bestu og friðaligastu grannar, ein kundi hugsa sær.

Dánjal Bjarkhamar segði, at soleiðis vóru fólk so ymiskt.

– Tað er ymiskt, hvussu nógv fólk tola av einum og øðrum.

Men sjálvur helt hann, at fekk hann menningartarnaðar grannar, hevði hann ikki sæð øðrvísi uppá tað, enn hann hevði gjørt uppá aðrar grannar.

– Eg haldi, at tey hava somu rættindi sum allir aðrir samfelagsborgarar og eiga at verða viðfarnir sum øll onnur.

Dánjal Bjarkhamar ivaðist ikki í, at tað eru tey allarfægstu, sum hava nakrar fordómur ímóti teimum menningartarnaðum.

Ikki øðrvísi enn onnur
Allir hinir, sum sótu við pallborðið vóru samdir við Dánjal.

Ásbjörn Berg segði, at hann gjørdi ikki mun á fólk og flutti nakar menningartarnaður í hansara grannalag, skuldu tey vera hjartaliga vælkomin.

Men hann helt at tað bar væl til at venda spurningin um við.

– Tað verður spurt, hvat tú hevði gjørt, um menningartarnað flutti í grannahúsin og hvat eg hevði viljað havt við tey at gjørt.

– Vit kundu tað sama vent spurninginum við og spurt tey menningartarnaðu, hvat tey høvdu sagt til at bú undir liðini á mær og hvat tey høvdu viljað havt við

meg at gjørt, og um tey høvdu tíma at tosa við meg.

Ásbjörn Berg segði, at hann roknaði við, at tey vóru sum fólk flest, at tað vóru ikki øll, sum tey vóru hugað fyrri at hava nakað serligt samband við.

Men hann minti eisini á, at tað var ikki bara at hjálpa menningartarnaðum.

Øll hjálp skal gevast við varsemi, tí at hjálpa ov nógv er eisini at taka tey av ræði. Eisini tey vilja vera so sjálvbjargin sum gjørligt so tað er ikki rætt at bera tey á lógnum.

Jacob Vestergaard sigur, at um hann fekk ein menningartarnaðan granna, hevði hann ikki mett hann øðrvísi enn ein annan granna.

– Hann visti eisini á, at tað ræður um at varðveita so nógv fólk í økinum sum gjørligt, tí fólkatalið minkar so nógv.

– So at reka fólk burtur afturat, tí tey ikki hava møguleikan at vera heima, kann aldrin vera rætt.

Somuleiðis helt Levi Niclasen at tað hevði ikki verið nakar trupulleiki hjá sær at búð upp einum menningartarnaðum.

– Men eg haldi, at tað verður alla tíðina sett fram sum tað er vit, sum skulu seta teimum treytir. Tað haldi eg er skeiðt. Tað kundu einvæl vera tey, sum seta okkum treytir, helt Levi Niclasen.

– Og so er tað spurningurin um vit høvdu viljað havt nakað við tey at gjørt. – Vit kundu einvæl vent spurninginum á høvdið og

spurt, um tey høvdu viljað havt nakað við okkum at gjørt, helt bygðaráðsformaðurin í Hvalba.

Páll Vang, býráðsformaður á Tvøroyri helt, at hugburðurin til tey menningartarnaðu var ómetaliga nógv broyttur seinastu árin.

Sjálvur helt hann, at høvudsorsøkin var, at nú eru tey heima hjá okkum sjálvum.

– Bara fyrri einum mansaldr síðani vórðu nógv menningartarnað send av landinum.

– Tey vóru bara heima onkra summarferiu, men hvørja ferð, vit møttu teimum á vegnum, vendu vit okkum við.

– Í dag er stóðan nógv øðrvísi. Vit siggja tey ímillum okkum dag og dagliga.

– Ikki minst hevur tað havt týðning, at tey menningartarnaðu eru við í fólkaskúlanum so langt sum tey nú kunnu vera við. Og tað ger, at næmingarnir tíðliga venja seg við tey, sum eru øðrvísi.

Sjálvur helt Páll Vang, at tað var óneyðugt at gera so nógv akkurát til spurninginum, tí fordómnum ímóti teimum menningartarnaðu eru fýroyingar „vaksni frá“, sum hann tók til.

Greiðari reglur

Annars hevði hann lagt merki til, at tað varð sagt, at tað var almennastovan, sum hevði tikið stig til tey sosialu tiltøk, sum vóru framd í Vági, báði til sambyli og tann varda verkstaðin.

Páll Vang segði, at tað er gamaní at hava eina lóg.

– Men í nógvum lógum manglar at standa hvør tað er, sum skal taka stig til

hetta ella hitt.

– Í lógnum manglar, at tað ítøkiliga stendur, hvør skal taka stig til tey mál, sum lógin fevnir um.

– Er tað landsstýrismaðurin í almannamálum sum skal meta um tørv og seta tiltøk í verk? Er tað almennastjórin? Ella er tað hvør kommuna, sum í sínum lagi skal gera vart við tørv.

Páll Vang segði, at so vítt hann visti, var onki skriv ella ynski hjá býráðnum frá stovnum ella felagsskapum sum vísir á, at tað, ella tað átti at verðið gjørt.

Annars endurtók býráðsformaðurin á Tvøroyri, at tað nyttaði onki at gera stuðulslógir uttan so at pengar fylgja við.

– Seinastu árin hava vit ferð eftir ferð sæð, at allar jättanir eru tiknar av ella skornar inn á bein. Men politikarar „gloymdu“ at taka lógirnar av samstundis.

– Tvs, at vit hava nógv lógir, sum heimila stuðul til eitt og annað.

– Men tað er ikki eitt oyra til taks, tá ið søkt verður um henda sama stuðning.

Hann visti eitt dømi, sum hann mintust beint nú. Tað var, at Tvøroyrar Kommuna átti triggjar milliónir í stuðuli til ein veg. Arbeiðið fór ígongd í vissuni um, at pengarnir vóru tøkir. Men uttan ávaring fekk so kommunan at vita, at hon fekk ongan stuðning kortini.

Páll Vang segði, at hetta eru treytirnar, kommunurnar arbeiða undir, eisini á sosiala økinum. Og tað ger, at ójavnin ímillum teir ríku og teir fátæku landspartarnar økist dag frá degi, tí tær ríku kommunurnar byggja út sum ongantíð fyrr.

Tvær vildu ikki møta

Mánakvöldið helt Javni almennar økisfundir kring alt landið, har ið ætlanin var at víðgera bústaðarmøguleikarnar hjá teimum menningartarnaðu saman við bý- og bygðaráðslimum kring landið.

Men á økisfundinum í Suðuroynni vóru tað bara fimm av teimum sjei kommununum í oynni, sum sendu umboð.

Tær báðar kommunurnar, sum góvu avboð vóru Fámjín og Porkeri Sólmaí í Lágabø, sum er í økisnevðini hjá Javna í Suðuroy harmast um stóðuna hjá hesum báðum kommununum, nú so týðandi mál fyri teirra menningartarnað var til víðgerar.

Hon sigur, at úr Porkeri fingur tey at vita, at skotbráð uppá eina viku at fyrireika seg til fundin var alt ov lítið og at bygðaráðið tí ikki vildu

koma

Úr Fámjín kom ongin grundgeving uttan at, at bygðaráðsformaðurin boðaði frá, at hon kom ikki og at hon hevði spurt hinar bygðaráðslimirnar, men ongin vildi fara.

Sum nevnt niðanfyri, høvdu umboðin fyri tær ymsu kommunurnar fingið ávísar spurningar at svara.

Umboðið fyri bygðaráðið í Porkeri skuldi svara spurningi 2 og ætlanin var at umboðið fyri Fámjins kommunu skuldi svara spurningi 4.

Ein vónbrot

Sjálv uppmøtingin á fundinum var eisini eitt vónbrot fyri javna.

Tú umframt tey, sum beinleiðis varaðu av málinum, kundu vanligu áhoyrararnir teljast á aðrari hondini.

– áki